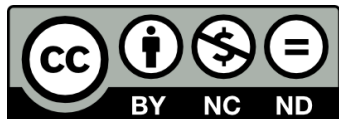




Pomembni etični kodeksi

Avtorji: Holger Furtmayr, Thomas Wenzel,
Andreas Frewer

This work is licensed
under a



**ARTIP: Awareness Raising and Training Measures
for the Istanbul Protocol in Europe**

www.istanbulprotocol.info



Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Relevantni etični kodeksi

A. ETIKA PRAVNIŠKEGA POKLICA

A. Etika pravniškega poklica

Sodniki:

(Načelo št. 6 Temeljnih načel ZN o neodvisnosti sodstva)

“Načelo o neodvisnosti sodstva upravičuje in zahteva od sodstva zagotovilo, da so sodni postopki izvedeni pošteno, in da se spoštujejo pravice udeležениh strank.”

A. Etika pravniškega poklica

Tožilci:

(15. člen Smernic ZN o vlogi tožilcev, 1990)

“Tožilci bodo namenili primerno pozornost pregonu zločinov, ki so jih zagrešili javni uslužbenci, predvsem korupciji, zlorabi moči, hudim kršitvam človekovih pravic ter ostalim zločinom, ki jih priznava mednarodno pravo, in tudi preiskavi takšnih prekrškov, kjer so pooblaščeni z zakonom ali se to sklada z lokalno prakso.”

A. Etika pravniškega poklica

Odvetniki:

(Načelo št. 14 Temeljnih načel ZN o vlogi odvetnikov)

“Odvetniki bodo pri zastopanju pravic svojih strank in spodbujanju pravice poskušali zagovarjati človekove pravice in temeljne svoboščine, ki jih priznavata državno in mednarodno pravo, in bodo vedno ravnali svobodno in skrbno ter v skladu z zakonodajo in priznanimi standardi in etiko pravniškega poklica.”

Relevantni etični kodeksi

B. ETIKA ZDRAVNIŠKEGA POKLICA

B. Etika zdravniškega poklica

Etične obveznosti zdravstvenih strokovnjakov so določene na treh stopnjah:

Dokumenti in smernice Združenih narodov

Mednarodne strokovne krovne organizacije (Svetovna zdravstvena organizacija, Svetovno psihiatrično združenje, Mednarodni svet medicinskih sester)

Regionalna / državna raven



B. Etika zdravniškega poklica

Moralno zavezujoča, vendar ni vedno del konkretne državne zakonodaje:

Osrednja komponenta etike zdravniškega poklica predstavlja temeljno dolžnost vedno ravnati v skladu s tem, kar je najboljše za bolnika, ne glede na ostale omejitve, pritiske ali pogodbene dolžnosti!

→ Glej tudi: D. Zdravstveni strokovnjaki z dvojnimi dolžnostmi

B. Etika zdravniškega poklica

Dokumenti in standardi Združenih narodov

1. **Standardna minimalna pravila** o ravnanju z zaporniki (1957, 1977)
2. **Načela o medicinski etiki** v zvezi z vlogo zdravstvenih delavcev, zlasti zdravnikov, pri zaščiti zapornikov in pripornikov pred mučenjem ter drugimi krutimi, nečloveškimi in poniževalnimi kaznimi in ravnanjem (1976)
3. **Zbirka načel ZN** za zaščito vseh oseb v kakršni koli obliki pripora ali zapora (1988)
4. **Pravila ZN za ravnanje z zapornicami** in ukrepi, ki ne omejujejo prostosti za storilke kaznivih dejanj (2010)



B. Etika zdravniškega poklica

Dokumenti in standardi Združenih narodov

Dolžnosti:

- Zdravniška oskrba, vključno s psihiatrično, mora biti brez diskriminacije, na voljo vsem zapornikom.
 - Dnevno je treba obiskati bolne zapornikom ali tiste, ki potrebujejo zdravljenje.
 - Kakovost in standard zdravniške oskrbe morata biti takšna kot za osebe, ki niso v priporu.
- ➔ Moralna dolžnost: ščititi fizično in psihično zdravje pripornikov.

B. Etika zdravniškega poklica

Dokumenti in standardi Združenih narodov

Dolžnosti:

- Specifična prepoved uporabe zdravniškega znanja na kakršen koli način, ki krši mednarodne zapovedi o individualnih pravicah.
- Sodelovanje, aktivno ali pasivno, pri mučenju ali dopuščanje mučenja je groba kršitev etike zdravniškega poklica

... kjer

B. Etika zdravniškega poklica

sodelovanje pri mučenju pomeni ...

- ocenjevati posameznikovo sposobnost prenašanja trpinčenja;
- biti prisoten pri neprimernem ravnanju, ga nadzorovati ali povzročati;
- oživljati posameznika za nadaljnje trpinčenje;
- priskrbeti zdravniško oskrbo pred, med ali po mučenju po navodilih tistih, ki bodo zanj verjetno odgovorni;
- mučiteljem priskrbeti strokovno znanje ali zdravstveni karton posameznika;
- namerno zanemarjati dokaze;
- ponarejati poročila, kot so poročila obdukcije in mrliški listi.

B. Etika zdravniškega poklica

Strokovne krovne organizacije (SZZ)

1

Tokijska deklaracija (*SZZ 1975,2005,2006*)

2

Malteška Deklaracija o gladovnih stavkah (*SZZ 1991, 1992, 2006*)

3

Hamburška deklaracija (*SZZ 1997, 2007*)

4

Resolucija o odgovornosti zdravnikov pri evidentiranju in obsojanju mučenja ali krutega ali nečloveškega ali poniževalnega ravnanja (*SZZ 2003, 2007*)

B. Etika zdravniškega poklica

Strokovne krovne organizacije (SZZ/SPZ)

5 Izjava o pravu in etiki zdravniškega poklica (*SZZ 2003*)

6 Resolucija sveta SZZ o prepovedi sodelovanja zdravnikov pri mučenju (*SZZ 2009*)

7 Havajska deklaracija (*SPZ 1977, 1983*)

8 Madridska deklaracija (*SPZ 1996, 1999, 2002, 2011*)

B. Etika zdravniškega poklica

Strokovne krovne organizacije (drugo)

9

Kuvajtska deklaracija (07/04/1996)
(Mednarodna konferenca o islamski medicini)

10

Direktiva o vlogi medicinske sestre pri oskrbi
pripornikov in zapornikov *(Mednarodni svet medicinskih
sester) (v reviziji)*

Relevantni etični kodeksi

C. NAČELA, SKUPNA VSEM KODEKSOM ZDRAVNIŠKE ETIKE

C. Načela, skupna vsem kodeksom zdravniške etike

1. *Dolžnost zagotavljanja sočutne oskrbe*

- Predpogoj: neodvisnost zdravnikov
- Prvo načelo: ne škoduj!
- Dolžnost ravnati v skladu s tem, kar je najboljše za bolnika, ne glede na ostale pomisleke, vključno z navodili delodajalcev, zaporniških organov ali varnostnih sil.
- Posamezniku pripada primerna zdravniška oskrba, ne glede na dejavnike, kot so etnični izvor, politično prepričanje, narodnost, spol, vera ali vrline posameznika.
- Edini sprejemljiv kriterij pri diskriminaciji bolnikov je nujnost zdravstveni pomoči.

C. Načela, skupna vsem kodeksom zdravniške etike

2. *Prostovoljno soglasje*

- Pravilo: bolniki sami najbolje presodijo, kakšne so njihove potrebe.
- → Želje opravilno sposobnega odraslega bolnika pridejo pred stališča katere koli osebe.
- → Če je bolnik nezavesten ali drugače nesposoben podati svojo privolitev, se morajo zdravstveni strokovnjaki odločiti, kako najbolje zaščititi in spodbujati njegove interese.
- Dolžnost pridobiti **prostovoljno** soglasje pri opravilno sposobnih bolnikih za **kakršnokoli** preiskavo ali poseg.

C. Načela, skupna vsem kodeksom zdravniške etike

3. *Zaupnost*

- V mnogih državah vključena v nacionalno zakonodajo.
- Prekliče se lahko samo s prostovoljnim soglasjem bolnika.
- **Izjema** : ... V primerih, ko bi ohranjanje zaupnosti podatkov lahko resno škodovalo ljudem, ali povzročilo izkrivljanje pravice.
- **Podatki, ki se ne nanašajo na posameznega bolnika (npr. zdravstvena statistika) se lahko uporabijo v druge namene (predvsem pri zbiranju podatkov o vzorcih mučenja).**

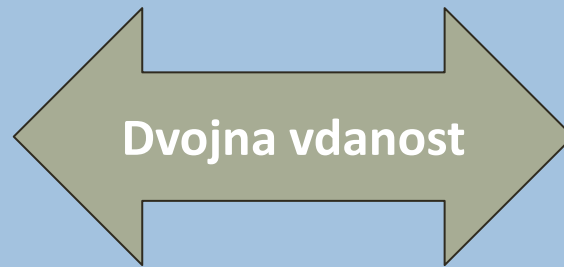
Relevantni etični kodeksi

D. ZDRAVSTVENI STROKOVNJAKI Z DVOJNIMI DOLŽNOSTMI

D. Zdravstveni strokovnjaki z dvojnimi dolžnostmi

Kaj pomeni dvojna vdanost/dvojne dolžnosti?

- Bolniki
- Etične dolžnosti



- Zakonodaja
- Zaporniški organi
- Vojaški ukazi
- Delodajalec
- Družba, etična identiteta

D. Zdravstveni strokovnjaki z dvojnimi dolžnostmi

Kaj so načela za vse zdravstvene strokovnjake, ki se soočajo z dvojnimi dolžnostmi?

Odkloniti sodelovanje, če dejanje ni v skladu z zdravniško etiko!

Etični kodeksi veljajo v vseh okoliščinah!

Razložiti namen pregleda/zdravljenja!

Se identificirati!

Povedati bolniku!

D. Zdravstveni strokovnjaki z dvojnimi dolžnostmi

*Nasprotujoče etične dolžnosti:
Vztrajati pri zaupnosti ali prijaviti zlorabo?*

Bolniki morda ne bodo želeli prijaviti zlorabe zaradi

- strahu pred povračilnimi ukrepi zase;
- strahu pred povračilnimi ukrepi proti prijateljem in družini;
- sramu.

Dolžnost prijave zaradi

- morebitne koristi zapornikom;
- Preprečevanja nadaljnjih zlorab;
- zakonskih zahtev in poklicnih standardov.

D. Zdravstveni strokovnjaki z dvojnimi dolžnostmi

*Nasprotujoče etične dolžnosti:
Kaj storiti?*

Zdravniki bi morali

- predvsem preprečevati kakršno koli škodo, storjeno bolnikom ali njim samim;
- poiskati informacije in pomoč pri državnih ali mednarodnih zdravniških organih;
- **spoštovati potrebe po varovanju in zaupnosti podatkov;**
- prijaviti oblastem izven zakonodaje, v okviru katere naj bi prišlo do mučenja.